

K 22164
1

3619559-41
216-211701910

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკა

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკა

821.353.1-1

8 201

ბიბლიოთეკა

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკა

~~K 27737~~

K 22164

გამომცემლობა
„საბჭოთა ახარა“

ბათუმი
1976

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკა
რესპუბლიკური ბიბლიოთეკა
ИМ. А. Ш. ШТЕЛ
Ашхабад АССР

10-9

Г-2
მ-201

წიგნში თავმოყრილია პოეტის მიერ უკანასკნელ წლებში შექმნილი ლექსები. ცალკეულ რკალებად წარმოდგენილი პოეტური ნაწარმოებები ეხმიანება ჩვენი ცხოვრების ნათელ დღეებს, თავდადებული შრომის მძლავრ რიტმს, დიდი სამამულო ომის ტკივილებს.

წიგნში გარკვეული ადგილი უჭირავს სატრფიალო მოტივს, რომლისთვისაც ნიშანდობლივია სათქმელისადმი პოეტის უშუალო, გრძნობიერი დამოკიდებულება.

© გამოცემლობა „საბჭოთა აჭარა“, 1976.

M $\frac{70403-011}{M 621 (08)76}$ 10-76.

მამიხ ხვედრი

ერთი სოფლელი ბიჭი ვიყავი,
მიწა მეგო და ცას ვიხურავდი.
შემშლით რომ არ მოვმკვდარიყავი,
უნდა მეთონხა ნაჯისურალი.

სახლში წილად მხვდა, როგორც ბეგარა,
თიკნებისა და ხბორების მწყემსვა,
ყანაც მეთესა, ბაღაც მეზარა,
ღამე არსენა მეკითხა ლექსად.

ოჯახს უძღოდა მამა ფუნარა,
ნაყმევი გლეხი სვედათაღსული,
გურიელს ქედი რომ არ უხარა,
ბევრჯერ ნაცემი და გაღასული.

მეხსიერების შემორჩა ეკრანს
ასლაც თვალწინ დგას სალოცავ ტაძრად
შრომით და წლებით მოხრილი ეკა
თავის შვილებით — ცხრაივე და-ძმა.

დედა ულექსოდ თუ ვერ გაძლებდა,
უფრო სიმღერა უყვარდა მამას.

ოჯახს ეს ორი რამე აძლევდა
სილატაკის და ნალველის წამალს.

ნავახშმევს ვთმობდით სუფრის აღებას,
ჩონგურზე ცვლიდა სიმღერას ლექსი,
არ შეუქმნია მგონი განგებას
იმათზე მეტი მადლი და ეშხი...

ან სხვა რა ნახეს მთელ სიცოცხლეში?
ჰეი, მშობლებო,
ტკბილო მშობლებო!
ამ დღის ნატვრაში დალიეთ სული,

და არც თქვენ გერგოთ, დაო და ძმებო,
დღეის ცხოვრება ვარდ-მაისური,
უბერებელი მზით დაისრული!
თურმე რა მძიმე ხვედრი ყოფილა,

რა სასჯელია ბოლოდ რომ რჩები,
რათა ბედნიერ სოფელს მოჰვინო
თქვენზე სიტყვა და ალალი ცრემლი —
უკანასკნელი პატივი ჩემი!

ორი დედა

იწვის ორი სანთელი —
მშობელი და აღმზრდელი.
დღის და ღამის მთეველი,
ზრუნვა დაუღვეველი
დედაა და დედა!
თქმულა დედის ლოცვასო
დიდი მაღლი მოსავსო,
დედა როცა დაწყევლის,
დედის ძუძუ ლოცავსო,
აღმზრდელიც ხომ ასეა —
სიყვარულით სავსეა.
მასწავლებლის ამაგი
ხომ სითბოა მარადი.
ო, დიდება თქვენდა!
დედავ — დამბადებელო,
დედავ — მასწავლებელო,
დედავ — დედის თანაბრად
გულით სატარებელო,
ო, დიდება თქვენდა!
ო, მაღლობა თქვენდა!

ხვალის იმედი

გაზაფხულზე, მწვანედ გაშლილ ტყეში,
სადაც იდგა სურნელი და დარი,
ხეთა ჩრდილში, ლორთქო ბალახებში
ძლივს მოჩანდა ძირკვი ცოცხალ-მკვდარი.

დრო იყო და ხე არწევდა ღრუბელს,
მის ტოტებში ბუდე ჰქონდა არწივს,
მერე მოჭრეს და ისე დაღუპეს,
რომ ხის ნარჩენს სულ ათოვს და აწვიმს.

ფიქრში წასულს გულზე დარდი კორტნის,
მაგრამ, ხედავს უსიცოცხლო თვალით
ძირკვზე ნაყარს გაულია ყლორტი,
ეს ნიშანი და იმედი ხვალის.

და ახარებს ეს ნაყარი ჩვილი,
დუყში ჩაღვა სიხარულის ცრემლი:
— ოი, შვილი, ოი, შვილიშვილი
სიცოცხლე და მომავალი ჩემი.

მდინარესთან

მთიდან ჩამორბის ზათქით, ხმაურით,
აცოცხლებს ტყეებს,
მინდორს და ჭალას
ყანებს ჩაუვლის,
ბაღებს ჩაუვლის,
ფესვებში გზავნის სიცოცხლის ძალას.
მერე ქალაქთან,
სოფლის განაბირ,
დაეჯანება კაშხალს და მიღებს...
და ნათურების მწყობრი ბანაკი
სოფლად სინათლეს შეარბენინებს!
ოი, მდინარევ!
შენი ეს შემშურს...
თავს ბედნიერად ჩავთვლიდი,
თუკი
მშობელი ქვეყნის დიდ სინათლეში
ჩემიც ინათებს პატარა შუქი.

გვიანი შემოდგომა

ბარის ჭალებში ჭალიკონია,
ქრის და არაფერს ინდობს.
ღრუბელს რამდენი წყალი ჰქონია,
აწვიმს ტყესა და მინდორს.

უკვე მოთოვა მთის მიდამოში,
ხევში გუგუნის ისმის.
ნელა ეშვება თეთრი სამოსი—
ფენა თოვლის და ნისლის.

და ეს სითეთრე,
ზამთრის ტაროსი
უცნაურ ფიქრებს მიშლის...

იველი

ეს წელიც გაივლის
ოქროსფერ საფეხურს
და მიადგება კარებზე ზამთარს,

მოიწყენს ყვავილი
და მზეს შეაფერებებს
გარდაუვალი დინება ჟამთა.

მაგრამ მზე მზეა და
ცას უვლის ზვიადად,
იცის, ხელთაა სავალი დროთა.

იცის, კვლავ იელვებს,
იებს და იელვებს
მწვანით და ყვავილით მორთავს.

გასამხელი

ხევი, ხევი,
მთა და მთები,
აღმართები, დაღმართები.
ქარაფები დაფატრული,
ჩანჩქერების ტაშ-ფანდური,
მთა-მთა, ხევ-ხევ გაფანტული,
საკოცნი და მოსახვევი,
სამღერი და მოსალხენი
სახლები და მოსახლენი.

მე ამ მთებზე,
ამ კალთებზე,
ღამენათევ აღმართებზე
ისევ მინდა ღამე ვტეხო,
რომ ფიქრების ხმათა ექო
კლდიდან კლდეზე გადავჩეხო
და ვთქვა ჩემი გასამხელი —
ლექსი გულზე დასახლელი...
მე არც მინდა სხვა სახელი!

დილა გაგათუი

ნისლიანია ჩემი სოფელი —
ნისლი აქ მხოლოდ სიმაღლეს ნიშნავს! —
ყოველი დილა ღიმილმომფენი
მზის მოლოდინში დაფეთქავს ჭიშკარს.

ეპე, მობრძანდი, მზეო მაღალო,
დევის ჰეშვეებით დაყარე ოქრო,
რომ ნარინჯების ბალი ახარო,
ჩაის დაასხა დუყები ლორთქო!

გვიან ღამდება მწვანე სერებზე,
ადრე თენდება,
ყველაზე ადრე.
ნისლის ქულები ბამბის ცერებზე
მზით შეფერილი მიდიან ცამდე.

ნისლი შეერთვის ღრუბელს სადაროს,
როგორც სოფელი შეერთვის მამულს,
ნისლსაც ჩემი მთა ისე ატარებს,
როგორც მამული სინდისს და ნამუსს!

სიზმარი

დუმილისფერი იყო ის ღამე,
დუმილისფერი, რადგან
არც მთვარე ჩანდა,
არც მზის სალამი
და ცაც სიჩუმეს გავდა...
როგორ მაამე,
როგორ მაამე,
მენატრებოდი რადგან!

თურმე კვნესოდა ჩემი სვებედი
ღრმა და უჩუმარ ძილში.
შენ რომ არ დამსიზმრებოდი,
ვიცი, მომკლავდა შიში.
გმადლობ.
თუ ცხადში ვერა, ვერ მოდი,
არ დამივიწყე ძილში!

მსჯავრი

როცა ღუმს ბინა და ქუჩა,
როცა თავს ვითავისწინებ,
გგონიათ, წამსვე თვალს ვხუჭავ
და უდარდელად ვიძინებ?

არა!

გონება ნათდება,
აღადგენს დღიურ გარემოს,
და მიდის გასამართლება, —
სინდისი თავმჯდომარეობს.

იწყება გვემა ქაჯური:

— ვის?

— რატომ?

— როგორ?

— ია ვქენი?

მესევა ასი მსაჯული —

ფიქრები — მოსამართლენი...

გავმართლდი?

ტკბილად ვიძინებ —

თავი კაცურად მჭერია!

ვავმტყუნდი?

მე შურს ვიძიებ —

და ძილი არ მიწერიია!

ნაციხართან

ზღვის პირას ვხედავ ნაციხარს,
ახლა ქვებად რომ ყრია.

— ამიხსენ, ძველი კაცი ხარ,
აქ რა, სულ ჰყვავის ია?

მონუცმა თავი ასწია,
კითხვაც უამა თითქოს:
— თამარი მდგარა აქ, ძიავ,
პირმზე — თამარი თვითონ.

რა დრო, რა ხანი დასძლია!
ახლაც სულს და გულს გვითბობს...
სახელი დიდი განძია,
მაგრამ დიდ ფასსაც ითხოვს!

დედის ხმა

სოფელი ცვალა სოფელმა,
მთა ცვლიდა მთას და მაღლობს.
მამათში ვართო, შოფერმა!
— ოჰო, მოვსულვარ, გმადლობთ!
ბოლო აღმართიც ავკეცეთ,
დაცხრა მანქანის ქშენა,
და ყური მოგვარ ვაკესთან
დედის ხმას:
— შენ ხარ, ნენა?
— ჰო, მე ვარ!
რამე კიდევ თქვი,
კიდევ მითხარი, დედი,
დღეს რა კარგ ფეხზე ავდექი!
მაგრამ, გეტყობა, სწყურები.
არ მიჭამია სირცხვილი,
რატომ დაღვრემილს მხედავ? —
შენ რომ დაგვზარდე, იმ ცხრიდან,
მარტო მე დავრჩი, დედა...

კეთილი გულის სიმღერა

ჩემი ცხოვრების ბილიკს მივყვები,
არ ვიცი, სად და ვისთან გამიყვანს,
მაგრამ ეს ვიცი — სადაც ვიქნები,
ყველგან ერთგული მეგობარი მყავს.
ჩემია მიწა, მთა და ბორცვები,
ბალი, ვაკეს რომ ფარავს ნარიყალს.
ყველგან ნანატრი და ნაოცნები
მჯერა, ერთგული მეგობარი მყავს.
ამ ქვეყნის ემსი ვის არ დაატკობს,
და თუ მისი ცა ღრუბელს გადიკრავს,
ვერც მაშინ მნახავთ ეულს და მარტოს —
რადგან ერთგული მეგობარი მყავს.
მე ეს იმედი თან დამყოლია:
თუ ოკეანე გაღმა განრიყავს,
თვით ბორღვეიზე, ასე მგონია,
ვიღაც უცნობი მეგობარი მყავს.
ნუ ჩათვლით თავის ქებად და კვენნად —
ერთი ზედმეტი სიტყვაც არ მიყვარს.
წელგამართული დავალ ამ ქვეყნად:
ყველგან ძმა მყავს და მეგობარი მყავს!

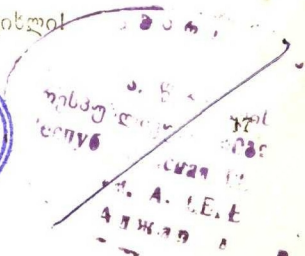
ჩემი ყვავილნარი

ჩემ ყვავილნარში
 კვლავ იშლება უცხო ყვავილი,
 მამულიშვილის
 ნაზი ხელით გამოყვანილი.
 ბაღია ისე მაჭებს
 მოვლილი და ნასათუთევი,
 როგორაც მაშინ,
 სიყვარულს რომ ღამეს ვუთევდი.
 ხშირად ვნახულობ
 მე იქ ყვავილს დილაადრიან,
 თანაც ვივონებს
 ვის ვულსედაც ის მინატრია.
 ყვავილი წამით
 შეათრთოლებს მზენარვე ცვარ-ნამს
 და ჩუმი ცრემლი
 დამისველებს სიბერის ვარამს.
 მე ვუვლი ყვავილს —
 ავაცილო თოში და ჭირსლი...
 და ნულარ მკითხავთ —
 რად მჭირდება, რა თავში ვიხლი!

I 27737

I 22167

2 ნ. მამოზონია

არ დაივიწყოთ!

ყოველ ახალ წელს იღვიძებს ცეცხლი,
კერიაზე რომ ძველად მიხილავს,
წარსულს მაგონებს და ველარ შევცვლი
ჩემი ბავშვობის გობს და ჩიჩილაკს.

გობი ჭვარტლიან კუთხეში იდგა,
ზედ ეწყო მთელი სიმდიდრე ჩვენი,
და ჩიჩილაკი კაპარის ხისგან
ლოცვას ითხოვდა ბასილის წვერით.

დალოცვა! მამის ოხვრა და კვნესა.
უხმო ნატვრა და ოცნება ჩემი.
ტუჩებზე თითქოს მაჩნია დღესაც
დედის მღუღარე კოცნა და ცრემლი...

და როცა ნაძვის მოკაზმულ სესთან
გობ-ჩიჩილაკი დადგება თვალწინ,
შევხედავ ბავშვებს და მინდა ეს ეთქვა:
— არ დაივიწყოთ მამების დეაწლი!

უჩინონი

მე წავიკითხე ისტორიის ბევრი ფურცელი —
მაკედონელიც,
ბონაპარტეც,
პეტრეც,
თამარიც...

და ყველგან ასე, ამ რჩეულთა სია უცვლელი,
მაგრამ უჩინო შემოქმედი არსად არ არის.
ვისი სახელიც ისტორიას არ შეუნახავს,
ვინაც სამშობლოს სიყვარულში ჭრაქივით ჩაქრა,
ვინაც ქვეყანას გვირგვინებით არ დაუმარხავს,
რადგან წარსულმა ავბედითმა ჟანგივით დახრა
და ვერ მოესწრო ჩვენი ქვეყნის ნათელ ალიონს, —
დღეს მე იმათი სადღეგრძელო მინდა დავლიო!

სად გოგმანობ?

ვისი მზე ხარ, ვისი მთვარე,
ვის უბეში გძინავს ღამე?

ხალხური

ამ კორტიონზე სხვა სახლია,
სხვა ჭიშკარი, ბაღი, ბაღჩა,
მაგრამ სახლთან რომ ცაცხვია,
როგორც იყო, ისე დარჩა;

ქვეშ ნოხივით კოინდარი,
ჩრდილი, სიო, წაბლის ძეღი...
მხოლოდ ერთი არსად არი —
არ ჩანს გოგო მასპინძელი.

სად გოგმანობ, ჩემო გოგოვ?
ხომ არ დასდევ ისევ პეპლებს?
მე მოვწუცდი...
მერე როგორ,
გავჭაღარდი, დავიფერფლე...

მაგრამ მახსოვს თვალთა სხივი,
ჟოლოსფერი კაბა, ყდალი,
და კვლავ გულში ცეცხლი ღვივის,
როგორც ფერფელში ნაკვერჩხალი!

სიყვარულის რამაშა

რამაშა და რამაშა,
გოგო გამეთამაშა.
კოცნა ვთხოვე, არ მაკოცა,
ცივი წყალი დამასხა.
გამაწბილა. რაი შერე,
წავედი და წავიმღერე —
რაშოვდილა რამაშა,
ჰე-ე-ე...

გზას გავყევი კიდე-კიდე,
ჩანთით ლეწისი გადვიკიდე,
სახურჯინო არა მჭონდა —
ვერ წავართვი ვაჟასა.
ვერ წავართვი, რაი შერე,
წავედი და წავიმღერე —
რაშოვდილა რამაშა,
ჰე-ე-ე....

გავბედე და ვუთხარ ლექსად.
გამიღიმა, მაგრამ ეს თქვა:
— ბიჭო, რას გადამევიდე?
დამიხედეთ ამასაო!
არ წამოვცდეს რამე კიდევ.

თორემ ვეტიყვი მამასაო.
მეც ეს მინდა, რაი მერე,
წავედი და წავიმღერე —
რაშოვდილა რამაშა.

ჰე-ე-ე....

დავიწვი და დავიფიფქე.
მოდი, გოგოვ, წამასა,
შენ რაც გინდა ის იფიქრე,
მე გთხოვ გულის წამალსა:
ცოლად მინდი, განა ისე,
სახლი გამიდარბაისლე,
ჩემს ეზოში იკისკისე
ჩემი გულის თამაშად.
შენც იმღერე, მეც მამღერე —
რაშოვდილა რამაშა,

ჰე-ე-ე....

კიო თქვა და ცა გამილო,
მიწა გამიკაშკაშა.
ის დედიკო, მე მამიკო,
აბა, რა სჯობს ამასა!
რვა გოგო მყავს კაბაჭრელი,
ცხრა ბიჭი მყავს ულვაშა,
ნათელია სახლის ჭერი,
ბედნიერი ვარ და ვმღერი —
რაშოვდილა, რაშოვრერი,
რაშოვდილა რამაშა.

ჰე-ე-ე!..

მეხუთე სიჭაბუკე

ოთხმოცი! რამდენი წვა და ყვაავილია,
ოთხი სიჭაბუკის ოდენა და კბილა!
ეს წლები ნამუსის ქუდით გამივლია,
წინაა მეხუთე სიჭაბუკის დილა.

პირველი ოცწლედი — ყმაწვილობის შფოთი.
ხმელა მჭადისა და ქალამნების წლები.
სკოლა და ანბანი, შეგირდობის შოლტი,
ნაინც სიყმაწვილე... და მეც აღარ ვწყურები.

მეორე ოცწლედი და პირველი ომი,
ფრონტი და შაშხანა, ვარშავა და ბზურა.
მეფე და მეფენი, წყობანი და დრონი,
მიწა და ოჯახი — ქოშები და ზრუნვა...
უკვდავი ბელადი. ხალხი დროშას იცვლის.
წითელი ხანძარი — დრო და ტანტი იწვის.
მერე განახლება ჩვენი ცის და მიწის...
ხალხმა შრომაც იცის, ქვეყნის მართვაც იცის.

მესამე — ფაშისტურ ჯოჯოხეთის პირად,
ბევრი სიმწარე და შეუმშრალი ცრემლი...
მაგრამ საზოგადომ აქაც სძლია პირადს,
გამარჯვების ზეიმს შეუერთდა ჩემიც.

მეოთხე — ნოემბრის ღრუბელი და ფერი.
უხვად მოთოვილი ჩემი მთაც და ბარიც.
მაგრამ გული ისევ ჯეელივით მდერის,
სულიც უწბილარი და უტეხი არის.

ოთხმოცი! ეტყობა კარგად გამივლია —
ჭაბუკობასაც ჩაუამდერებ ტკბილად.
აბა, მეექვსემდი რალა მანძილია!
სალამი, მესუთე სიჭაბუკის დილაგ!

მზემ ხარ, ლენინ!

დიდო ლენინ!
როგორც ბრძოლის,
ისე შრომის სათავეში
შენ იყავი.
შენი სიბრძნე
შენს პარტიას გადაეცა.

სანამ დროშა მეწამული,
შენი დროშა წითელფერი,
ჩვენ არ გვექონდა არც მამული
და არც დიდი ოქტომბერი.

დაილოცოს ის აპრილი,
იმ აპრილის ასი წელი,
შენ რომ იშვი, ხალხის მხსნელი
და ეპოქის მასპინძელი!

აპრილის მზეც შემოჭყევი
ვარდ-ყვავილით შემშოსველი.
შენ მზესავით მზე ხარ, ლენინ,
მაგრამ მზე ხარ ჩაუსვლელი!

მეფეოვე

თოვს, ქარია თუ დელგმა,
თუ მზეს ირმები სძოვენ,
ფხიზელი დავალ დღე-ღამ,
ვით კარგი მეეზოვე.
ვნახულობ ხიდს და ბოგირს,
გზას არც ამოდ ვტკეპნი:
ვიცი, სიამეს მომგვრის
ჩვენი შრომა და ტემბი.
ვიცი, სილაღე მთათა
მზესაც ახარებს ცაზე,
ჩემი სამშობლოს კალთა
ვარდებით არის სავსე.
ჰოდა, მამულო — დედავ,
დედის გულივით წმინდავ,
მე შენს სამსახურს ვხედავ
ჩემი სიცოცხლის მიზნად.
შენს ბედნიერ დღეს ვიყოფ —
ეს დიდი ბედი ვპოვე,
ვარ და კვლავ მინდა ვიყო
შენი მსნე მეეზოვე!

თბილისს

რა ხანია შენთან აღარ ვყოფილვარ,
შენი ნახვის ნატვრით ავადმყოფი ვარ.
არ მინახავს ცვარნასგამი დილის მზე
დროშასავით აშვებული თბილისზე.

რა ხანია მტკვრის დუღუნი არ მესმის
ვარსკვლავებით გადატვირთულ ღამეში.
არ მინახავს დიდებულთა საფლავი,
არ მსმენია იმათი ხმა მწაფავი.

არ მინახავს მთაწმინდის გაზაფხული,
არც მგოსანი მესამედ დამარხული.
არც, როდესაც რამე ფიქრი ქუფურია,
ილიასთან აღარ მისაუბრია.

როგორ მიყვარს,
განთიადს რომ მოისხამ!
ახალი დღის გამარჯვებას დაწინდავ...
დილა შრომის
და დილა მშვიდობისა,
საყვარელო თბილისო და მთაწმინდავ!

მამულის ჟრიბმული

დოდან დომდე მთელი გამა
ველს მოედო ზეზღებად —
არ დაღონდე, ეს ცა განა
მართლა დაიფერფლება!

იტკარცაღეს, იჭახჭახეს
გუგულმა და შაშვებმა.
სიო არხევს ნაზ ბალახებს,
ცვარნამს ეთამაშება.

ღია კვირტებს —
მწვანე ფიჭრებს
ქება უთხრეს მერცხლებმა.
ხარობს ბარი გულდამთბარი,
იაღონი ვერ ცხრება.

ეს მამულის ჟრიამულის
ბუკია და წინწილა,
დაე, მთელ დღეს
ასე ჟღერდეს
ვარდისა და მზის დილა!

მთაში თქმული სადილაო

უფრო ასწიეთ ეს ცა ლურჯი —
მოსატული თევში!

ლექსი ხმის და ზომის ურჩია
მინდა ვჭეჭო მთებში.

ავტოა თუ მეტეორი, რომ დაეშვა სევში!
ცა-ფირუზი დამტვრეულა ზურმუხტოვან მთებში,

მზეს უცინის ადრეული ცვარდაყრილი ეშხი,
ვერც ჩანჩქერში დატეულა ეს ხატულა თევში.
უფრო ასწით მთის სარტყელი — ოპიზარის თევში!
სხვა ლექსი მაქვს,
სხვა სათქმელი პოეზიის მთებში!

მინდა სიტყვა
თავაშვებით ატყორცნილი ცამდე,
შიგ ვარსკვლავი თამაშობდეს,
მზის სიცილი ჩანდეს,
გული წრფელი, აზრი წმინდა —
მთის ცვარივით წმინდა,
სადილაო სიტყვა მინდა, დღეს ვიმღერო მინდა:

რამოვ რინდა, დილ-დილ, აუუ!..
აგუგუნდა ექო.
ლექსი, ლექსი, სადილას
მთაში უნდა ვჭექო!

გზობელო დედავ

თუ, როგორც რვალი, ისე გავმაგრდით,
მტერმა ჩვენს ბალში ვერ შემოხვდა,
ეს შენი ღვაწლით,
შენი ამაგით,
ცხრა დევგმირ ძმათა მშობელო დედავ.
თუ არ გველევა ლექსის მარაგი
და საქართველოს ვუმღერით მხნედა,
შენი ღონეა,
შენი ამაგი,
დიდი რუსთველის მშობელო დედავ.
თუ სიხარული გახდა მარადი,
ქართულმა მიწამ მზე დაიბედა,
შენი ღვაწლია,
შენი ამაგი,
თამარის მოდგმავ, ქართველო დედავ —
პატოსანო,
მანდილოსანო,
ვარდით მოსილო,
ვარდით მმოსავო,
მზეადრიანო,
რძემადლიანო,
ქართველო ქალო, ქართველი დედავ!

სუფსას აპყვე

სუფსას აპყვე, ზიდს და ბორანს
მერე-მერე მოუვლი.
შორს მთებია, ახლოს გორა,
გორაბერეჟოული.
ზღვა დაბლობზე ნახატ კუნძულს
თვალს შეავლებ წამისად:
დგას გორაკი — ცალი ძუბუ
ბეგული ამორძალისა.
ვინ აშენა ეს მიდანო,
წვითვირი და კედელი,
საბრძოლო და საწმიდანო,
დედ-ღამ დაუკვეთელი?
გორა დგას და...
არ ცრუობდა,
ღროის მადლი იცოდა:
ლოცვა იყო — ლოცულობდა,
ბრძოლა იყო — იბრძოდა.
მერე, როცა განთიადმა
ცეცხლის ფრთები გაშალა,
აქ ლამპარი ანთია და
ნათელია გზაშარა!

შავი ზღვა

ზოგჯერ წყნარია და ზოგჯერ ავი,
ხან მორჩილია, ხანაც ურჩია.

შავი ზღვა!

განა მართლაა შავი?

არა!

ის ლურჯი, მუქი-ლურჯია!

მაგრამ ეს კია:

თუ ვინმემ სცადა

ჩვენს ქვეყანაში სამტროდ შემოსვლა,

წამსვე აიტენს ზათქიან ავდარს,

განგაშით ავსებს გარეშემოსა.

ავკაცნი შიშით უკუშუსლავენ,

ვინ ნავს მიმართავს,

ვინ ტივს

და ვინ გემს...

ჰკითხეთ „გებენს“ და

ჰკითხეთ „ბრესლაუს“,

ჰკითხეთ სისხლიან კაიზერ ვილჰელმს!

აზვირთებული არვის დაინდობს,

ხალხთა ღმობა და მშვიდობა თუ სძულს.

უმღერს მშვიდობას
და მზეს ადიდებს,
ვაზსა და ნარინჯს აწოვებს ძუძუს.
შენ გაგიმარჯოს, ზღვავე კუნთმაგარო,
ზღვაო მშფოთვარევე და უშიშარო,
დიდო მოკეთევე და ამაგდარო,
ჩემი სამშობლოს გზავ და ჭიშკარო!

განთიადი ზღვაზე

მიწა ვარდ-ყვავილია,
ზღვა — წყნარი და ჩუმი,
მთვარე ოქროს ღილია,
ზეცა — აბრეშუმი.

ვარდზე ბროლის ცვარვაა,
ბაღში — ჩრდილი ხეთა,
ზღვაზე ნისლის ფარაა
მოფანტული თეთრად.

სიო კოცნის კვიპაროსს,
შეწყდა ზვირთის თვლემა.
მთვარე არ მოიპაროს
განთიადის ჩქერმა!

მერე ღამე თეთრდება,
და სინათლით სავსე
ჩვენი დილა თენდება
ჩვენი ქვეყნის ზღვაზე!

ზღვისპირეთი

ზღვისპირეთო, შენს ხელშია
ნარინჯის და ჩაის ბედი.
ქობულეთს და ხელვაჩაურს —
სალამი და ალაგერდი!

თქვენ გვაცოცხლებთ,
თქვენ გვამღერებთ
შუახვევით, ხულო-ქედით,
თქვენს მთა-სერებს,
მზეს და ფერებს,
თქვენს სიფვარულს შევაბერდით.

ტანკმრზე

დილამ ტოროლას ფრთები გაშალა,
— აბა, ჩასხედით! მალე და ჩქარა!
ტანკერმა ღუსა ამოამშრალა.
და წასვლის მეტი არა დარჩა რა.

განშორება და გულის ფათქუნი,
განშორება და ფიქრების დასტა.
უკვე მომინდა ჩემი ბათუმი,
მზე და ცისკარი ლენინის მთასთან.

მაგრამ მთარღვევს სივრცეს ტანკერი,
არ ემინია ლამის და ბინდის.
იგი შორეულ სავალს გასცქერის,
წარბშეუხრელი მიდის და მიდის...

მერე უჩუმრად ცა იზზარება,
ხატავს ღრუბლებში მთებსა და ხრამებს,
ტალღებს დაადნა ლამის ზმანება
და განთიადი თვალს ახამხამებს.

მერე დაიძრა თვალწინ ოდესა,
ათასი ძველი ღელვა და შფოთი.
გულზე მომეშვა, როცა მომესმა,
რომ გზას დაედო ზღვარი და პორტი.

ზღვისპირას

სდუმს დანისლული ფრიალო,
შველთახევი და ორკარი,
დაბლა ზღვა ნელა ხმიანობს
ლადი და შეუბრკოლავი.

მთის ღელეები ღელავენ,
ზღვაში ჩივილით ჩარბიან.
ღელეს არ უყვარს სიბნელე,
ანკი რაღა დროს ჩადრია!

ზღვაური არსევს ნარინჯებს,
ტალღა მიმოდის ფათურით...
და იქვე, ორ-სამ ნაბიჯზე
დილას უღიმის ბათუმი!

ქარიშხლის შემდეგ

ჩაფიქრებული დგანან ხეები,
დაღეწილ ტოტებს არხევენ ზანტად.
მძლავრი ქარიშხლის მკაცრი ხელებით
მოსხებილ ფოთლებს
ზღვაური ფანტავს.

სოველ სილაზე ნავი აგდია
და მებადურის უთევზო თოფრა,
გამოურიყავთ ტალღებს ავდრიანს
მძიმე აზბავის
უსიტყვო მთხრობლად.

პოეტი და მოქალაქე

თუ ათასკეცი ცათა სამყარო
ოცნებით მაინც არ დაგივლია,
თუ მარსიც არ ვსურს ისე ახარო,
როგორც მიწაზე ვარდ-ყვავილია,
სხვათა ტკივილი თუ არ აგწვია,
არ ცდილხარ შეგლას და დაამეზას,
თუ გულის ნაცვლად მკერდში ღვარძლია,
ჭოტივით ელი ღღის დაღამეზას, —
რა პოეტი და მოქალაქე ხარ?
მაგრამ თუ ქვეყნის საკეთილდღეოდ
ისე ტრიალებ, ვით ქროლვა ქართა,
იმისთვის იღვწი,
იმითი მზეობ
და ეს მიგყვება სამარის კართან,
როგორც კაცური კაცის საგზური,
თუ ქვეყნის ვულში თამამად შეხვალ
შრომით და ჯაფით ისე დაზმული,
რომ შენით შეძლოს სამშობლომ კვეხნა, —
მაშინ ნამდვილი პოეტი ხარ და
მაშინ ნამდვილი მოქალაქე ხარ!

ნუ დამძრახავთ

ნუ დამძრახავთ, თუ ჩემს ამბავს სოყყვები.
მე და ფიქრი ვართ დიდი ხნის მოყვრები.
ამ სიძველემ დამიღარა ლოყები,
შუბლზე წლების დამაყარა თოკები.

ო, ცხოვრებავ, აბა, შენი რა მმართვეს?
მაჭიდებდი ხრამებსა და აღმართებს,
ახლა — ბარში...

აღარ ველტვი მაღალ მთებს,
დავმორჩილდი დაბლა კაცს და არა ღმერთს.

გულო ჩემო, დაცხრი, ნუღარ ტოკდები.

გულო, ნუ ხარ სურვილშეუმოკლები.

თორემ, ვიცი,

ასე დაუოკები

ღელვაში და ფორიაქში მოკვდები...

თუ —

მკვდარი ხარ, როცა აღარ ტოკდები?!

ლაგამი

ციდან სტრიქონი მესროლა მთვარემ,
მიწიდან — ცვარმა, ვარდმა და ნერგმა.
შენ თქვი დამწერი,
შენ თქვი დამწერი,
თორემ
ლექსები სავსეა ყველგან.
ბოლო არ უჩანს ჩხრიალა რითმებს,
თითქოს მარულა გამართა მუზამ.
ჩქარა, კალამი!
დრო აღარ იხმენს
დავიჭერ.
დავწერ...
რადაცას ვუზამ.
ვიცი, ლაგამი არ უყვარს ლექსებს,
რითმაც ჯიუტი არის და ურჩი.
და მაინც ვარჩევ —
ბალა რომ შესწევს,
ქლერდეს ხალხის და მამულის გულში!

გავოსათხოვარი

გახუნებულა ჩემი პირიმზე
და მეც სიბერემ აღარ დამზოგა.
არ გამიღიმო, შენი ჭირიმე,
არ გამახსენო ახალგაზრდობა.
დამცხრაღა გული, ელვა და ჭექა,
მართლა წუთია თურმე საწუთრო.
სულში ნაღველი ღრმად ჩაილექა
და დროა თავი დავისაკუთრო.
ვიქნები ჩემთვის.
და თითქოს გპულდე
არც სიბრალული გქონოდეს ჩემი,
დადუმებულ და უგრძნობელ გულზე
არ დამაწვეთო კურცხალი — ცრემლი.
რა ვუყოთ!
დიდმა ტრფიალმა იცის
ცრემლი, ოხვრა და გოდება უნმო...
შენი ტკივილი შენს უფრო მიმძიმს,
რატომ დაგსაჯო და შეგაწუნო!
ჩვენ ხომ ბუნების ვალს ასე ვიხდით,
ეს ხვედრი მოდის დღეთა ტიფებად...
ცოცხალმა ზიდოს სიცოცხლის ტვირთი,
მკვდარს კი ბევრი რამ ეპატიება!

კაცური სიცოცხლე

რა ჭრელია თურმე ხალხი!
გვიან, მაგრამ მაინც მივხვდი.
დავდივარ და წარბსაც არ ვხრი,
არც ვინმესთან ზოდიშს ვიხდი.

ზოგი მწამს და ზოვსაც ვწამვარ,
ზოგი კაცად სულაც არ მწამს...
მოვა დრო და ყველა წავალთ,
ერთი მიწის ჭია დაგვჭამს.

და ეს უამი როდის მოვა —
არ ვწუხვარ და არ დავეძებ,
არც წინდაწინ ვიცი გლოვა,
არც ვიმაღვი სადმე სხვენზე.

მე სიკვდილზე ფიქრი არ მკლავს,
მან იფიქროს თვითონ ჩემზე.
მე კი ვლოცავ ბედის ვარსკვლავს,
რომ ამ დრომდე ყოფნა შევბეღ!

ლექსისათვის სტრიქონს ვნასკვავ,
მზიან ხმას და რითმას ვებებ...
მე ვადიდებ კაცურ კაცს და
ვმღერი კაცურ სიცოცხლეზე.

ჩემი გზაწვრილი

არა, არ წყდება ჩემი გზაწვრილი,
არც ვეძალევი.
რა მეჩქარება,
გულში კვლავ მიზის ძველი ყმაწვილი,
პარღვებში დაქრის ქარიშხალეზად.

მესაფლავენო!
ხმალი ჩააგეთ,
გაუშვით ხელი ბარსა და ნიჩაბს,
მე უღეველი მატყვს სიჭარმაგე,
სათქვენო კაცის პირი არ მიჩანს.

თუმცა ბუნების ვარ მკვიდრი შვილი,
ამოდ ფიქრობთ — კვირაძალია.
მე სიცოცხლისთვის ვარ გაჩენილი
და სასიკვდილოდ არა მცალია!

მიწის სიახლოვე

მივალწიე ასეთ დრომდე —
არც მშობლები,
აღარც და-ძმა.
შემიძლია მშვიდად მოგვედე,
არც ბევრ ვინმეს გული დავწვა.
არც გვირგვინი,
არც მუსიკა,
არც ზარი და მოთქმა ძველი!
სხვის საფლაგზეც კი გულს მიკლავს,
უთავბოლო ბოდვა გრძელი.
ისე წავალ, როგორც მოველ,
თან წავიღებ ობოლ პწკარებს.
სხვა — რაც მრჩება,
რასაც ვტოვებ,
უჩემოდაც გაიხსარებს.
ყველა
მზეს და სითბოს პოვებს,
წყაროს წყალიც იწანწკარებს,
ზამთარ-ზამთარ თუ ითოვებს,
გაზაფხულიც მოვა მწვანე...
...თურმე მიწის სიახლოვეს
ეს ფიქრებიც ახლავს მწარე!

დრო

წამი რა არის,
წელი რა არის,
როცა სიცოცხლით სავსეა თასი!
მაგრამ ლოდინი გრძელი არ არის,
არც გამოცანა ძნელი არ არის —
დროს სიკვდილის წინ ეძლევა ფასი,
სიკვდილმა იცის სიცოცხლის ფასი!

სამშობლოს — შრომა და მშვიდობა

ახალ წელს გილოცავ, სამშობლოვ
ბვირფასო მამულო, დედულო,
მუდამყამს შიგ გულის სიღრმეში
სითბოდ და სიცოცხლედ დებულო!

შარშანდელ მიღწევებს ვინ დათვლის,
ახალ წლის სურვილებს რა დალევს!
და ნაირფერობა იმათი
მე იმათ ჩამოთვლას შავალებს:

მთავარი სურვილი — სიახლე
ყველა სხვა სურვილის დედაა,
იცვლება გავლილი გზის სახე
და უფრო ნათელი ხედვება!

და მოდის მატება,
მეტი წარმატება,
მეტი შემართება,
ახალი ღონე და ძალი,
ახალი ძიება,
ახალი მოძიება,
ხალისის ახალი ზღვარი!

სალი და ახალი
აზრი და ზრახვანი,
ახლისკენ ახალი ლტოლვა,
ახალი საქმენი,
ახალი სათქმელი
ახალის მიგნება და პოვნა!

თუჯი და ლითონი
სამაგალითონი,
ტემპები, ჭედვა და დნობა,
მადანი, სამკალი.
ურო და ნამგალი,
სოფლის და ქალაქის ძმობა.

ახალი მოსაქმე,
ახალი მოსახლე,
ახალი სახლი და კარი,
მშვიდი და მაშვრალი
სამშობლოს ჯავშანი —
საბჭოთა უძლევი ჯარი!

დარჩება ძველთაგან,
ახალი გაგებით,
ახალი ღელვა და
ახალი ჰანგები —
შოთა მსოფლიოდ მოსიარულე!
მამულის შთა-ბარი,
ერეკლე, თამარი,
ზნეობა მაღალი

და გული ალალი —

გული სამშობლოს მოსიყვარულე!

მამ, ძმებო, სიახლე უწყვეტი,

სიახლის მუდმივი დინება!

ახალ წელს — ვადამდე ხუთწლელი,

დოვლათი ცათამდე ზვინებად!

სამშობლოს — შრომა და მშვიდობა,

წინსვლა და აღორძინება!

შრომის გმირს

ლენინურ კომკავშირს --

შენება დაუღლელ შრომაში!

ლენინის პარტიას,

კომუნის განთიადს —

მადლობა, ვაჟა და დიდება!

სოფელი

ცის აღმოსავლეთს ცეცხლი ედება,
მზის გამოჩენას ალბათ მთა უშლის.
ნისლსაც მოსწყინდა ლოცვა-ვედრება
და ხევში ღელავს ღელის ხმაურში.
მალე ბუჩქებში სიო ფრთას გაშლის,
უხმო ფოთლებთან გაიშაირებს.
ცვარი ციმციმით კრძაღვის ფარგალში
მძივებს შეაბამს ყელზე ყვავილებს.
უკვე მოხატეს მწვანე ქედებმა
განახლებული მიწა ბებერი
და სვებედნიერ მამულს ედება
მზისა და შრომის სადიდებელი!

სიმღერად იქცა

ჩვენი წარსული? ნუ მეკითხებით!
ცეცხლს დაებუგა მთა და ველები,
იბრძოდნენ უხმლოდ,
იბრძოდნენ ხმლებით
კახაბრები და არაგველები.
ჩვენი წარსული? სცლიდნენ მარჯვენას
ოფლით,
ბოგინით და გაჭირვებით,
ბედს იწყევლიდნენ, თავს და გაჩენას
თურქეთს წასული მუჰაჯირები.
ჩვენი წარსული? ვაგლახ, როგორ ვთქვა,
ბოღმა მოედო გულს მარწუხივით, —
იყო გასაყიდ ლამაზ გოგოთა
ერთი მოთქმა და გულისწუხილი...
ახლა? ო, ახლა გაგვიხარია,
როგორც არავის ჯერ ქვეყანაზე,
პურის ხვავია,
თუჯის ხვავია,
ცხოვრების შნოა და სილამაზე.
ახლა? სიმღერაც სიმღერად იქცა,
მთა-ბარი მზეთა დანაკოცნია.
შენ შემოგვევლე, მშობელო მიწავ,
ეს ნათელი დღე მომილოცნია.

სანამ წინაა ხუთწლელი

მუშა ხარ თუ მხენელ-მთესველი,
მებაღე ხარ თუ მჭედელი,
ეზო-ქუჩის ხარ მწმენდელი,
თუ სახლის აგყავს კედელი,
იცოდე დროის მიგნება,
შვილო, დაო და ძამია.
საათიც წამით იქმნება
და ზღვაც წვეთების ჯამია.
დადგეთ პარტიის გარშემო
ძალ-ღონის დაუზოგავად!
დღეს ჩვენი ხალხი აშენებს
ქვეყნის ბედსა და მომავალს.
ნორჩი ხარ? რაა სადარდო.
ხუცდები, ნუ მოხუცდები.
სულყველაფერი გადავდოთ,
სანამ წინაა ხუთწლელი!

წამი, წუთი, საათი

ერკინება რკინას რკინა —
მოტორი და ჩაქუჩი.
თუ ერთერთმა რამ იტკინა
და შენც წამით ჩაყურდი...

წამი, წუთს ქმნის, წუთი საათს,
ასე მიდის დღე-ღამე,
და, ამრიგად, ქვეყნის ზარალს
ვერც კი დავთვლით შენ და მე.
საათია ბევრი სახლი,
წუთი — ქვა და აგური,
წამი — მწვანე ტევრისათვის
ათასი ხე დარგული!
და ნომავალს თუ კი ცდილობ,
შვილო, ძმაო და კარგო,
წუთიც კი არ გააცდინო,
წამიც კი არ დაკარგო!

მასუნცეთში

აღმართს ახვალ,
დაღმართს ჩახვალ,
აწ გწყინდება შარა გრძელი,
ყველგან ამხდარ ზღაპარს ნახავ,
ყველგან ახალ ზღაპარს ელი,
ყველა ღიმილს გული ახლავს,
ყველა ჭიშკარს — მასპინძელი...
და მასუნცეთს როცა გახვალ,
ცაკვირდები, განცვიფრდები.
ამ სოფელში ყველა ეზო
სიცილია ცრემლმომდენი,
უზადო და უმიზეზო
სინათლეა ესოდენი,
არც ულხინოდ, არც ულექსოდ
პურს არ გატეხს მეზობელი...

გაზაფხულის სურნელი

ზამთარს ყავლი გაუვიდა,
მოხდა სხვა სასწაული და
თებერვალი დალია.
სიხარული აგუგუნდა,
გულს უზომო ღხინი უნდა, ---
გაზაფხულის ბრალია!

როცა იამ სითბო იგრძნო,
თეთრი თექა გადაიძრო,
გააღვიძა ენძელა.
მანაც გულით გაიხარა,
წამსვე მზისკენ გადისარა ---
ძველი ყოფა ეძველა.

ჯერ ნელა და მერე ცქაფად
ველ-მინდორი გაიქაფა ---
ყვავილებმა დაფარეს.
აჭიკჭიკდა მთელი დილა,
ეს --- მერცხალი მოფრენილა
და გაზაფხულს გვახარებს.

კვირტმა კვირტებს, ცვარმა ნიავს,
ვარდმა ჩია-ჩიტუნისას

მიულოცეს მზის მოსვლა.
ლხენა, სტვენა ყველა მხრიდან,
გაზაფხულის სურნელს ღვრიან
ტყემალი და მიმოზა.

სოფელს მწვანეკორდებიანს
სისარულად მოსდებია
ლადი შრომის აღმური,
გუშინდელზე უკეთესად
წმენდს და ბარავს, ხნავს და თესავს
ჩემი ტურფა მამული!

თესლი — ხნულში

გაზაფხულში — თესლი ხნულში!
ასე სწამდა მამაჩემს,
ზეგანს ხნავდა ნაცინურში,
მერე ხნავდა დანარჩენს.

დათესავდა, დაფარცხავდა,
კიდევ ჩამოუვლიდა —
თესლი ზეზე ტყისქათამმა
არ მოჩხრიკოს, ხნულიდან.

თოხის პირით ჩათოხნილი
ჰქონდა ყველა კუნჭული,
ყურს უგდებდა ჩაჩოქილი,
ესმა თესლის ჩურჩული.

შეჰყურებდა მხოლოდ ცალ ხარს,
უცალებდა მეზობელს...
ოი, მამავ, ახლა სად ხარ —
ჩვენი შრომა გესმოდეს!

მანქანები კრეფენ, მკიან,
ტრაქტორს მიაქვს ბელლისკენ...
დღეს გლესს მართლა კაცი ჰქვია
რა ცხოვრებას ველირსეთ!

მოსავლის ზემიმი

ხელხვაგი მოედო მთებს ცაში აჭრილებს,
ხალისმა მოიცვა მთა-ველი.

მტევანი ქარვასაც, ვიშერსაც აწბილებს,
ტაროა — არსენას მტკაველი.

ჭურია — რა ჭური,

კალოა — რა კალო,

მარანი, ნალია, ბელელი...

ოღონდაც მოსავალს როგორმე აკმარო
საწუნები და „სუდაბეკერი“.

მინდვრებში ხვაგია,

ყანებში ხვაგია —

სიმინდი, სენაჟი, სილოსი.

მშრომელის მარჯვენას და გულს უხარია
სიუხვე პურსა და ღვინოში.

მწვერვალზე იცინის ცა წითელლოყება,
ზემიმი ჩაღდება ორწილი.

ისარე, მამულო!

ამ ზეიმს მოჰყვება

დიდება, ლხინი და ქორწილი!

შრომის დიდება

მერცხალი შრომობს — ბუდეს იკეთებს,
მღერის, იშრომებს და კვლავ იმღერებს.
მომავლისათვის თესავს სიკეთეს —
შვილს ზრდის, ბუდეში ყელს რომ იღერებს.

შრომობს ცოცხალი არსი ყოველი —
ვინ შეუგნებლად, ვინ შეგნებულად.
აბა, თავისით სად რა სოფელი,
სად რა ქალაქი აშენებულა?!

გიყვარდეთ შრომა მკლავმადლიანი,
კაცის კაცობაც შრომით ვლინდება.
შრომამ შექმნაო ადამიანი.
შრომას ვაშა და შრომას დიდება!

მოვა სილამაზე

თუ შენ შენი კუთხე
შრომით დააკურთხე,
შიგ ქვა არის თუ ხე
ოფლით დაამწუთხე,
გიჭირს — არ აწუხებ,
უჭირს — მტკივანს უხვევ,
მაშინ ბებერ მუხებს,
ლექსსაც შეაქუხებ;

თუ ცალ-ცალკე ყველა
სამშობლოსთვის ვღეღავთ,
ჩვენ-ჩვენს უბანს ვხედავთ
და ვსპობთ სარეველას, —

მაშინ პლანეტაზე
და მთელ ქვეყანაზე —
ხმელეთზე თუ ზღვაზე,
მიწაზე თუ ცაზე —

მოვა სილამაზე
ყვავილებით სავსე,
სიყვარულით სავსე,
სიხარულით სავსე!

სადიდებელი

ჯერ კიდევ მაშინ, ძველად, ჩვენამდე,
სიცოცხლისა და მზის გაჩენამდე,
აღუნუსსავი პირველი წლიდან
დრო იყო,
წელი წელიწადს ცვლიდა.

ჩვენ კი მოგვბეზრდა დროთა ტაატი,
დღეს საუკუნეს უდრის საათი.
და გამოვჭედეთ ჩვენი ქვეყანა,
რომ ახალი მზე ამოგვეყვანა...

არ ჩამოვრჩეთო — ყვირის ქარხანა,
ჩვენც გვიმღერეთო — გუგუნებს ჰესი.
გლესმა ბედელში პური ჩაყარა
და სხვა მოსავალს დაუბა ფესვი.

კვირტებს ისევენ ჩაის ბურქები,
ღონეს იკრებენ ფორთოხლის ხენი,
მზეს უღიმიან ყინვის ურჩები
და ზვარს ლოცავენ მევენახენი.

მთვარე ხელს გვიქნევს ნათელი ციდან,
ცხრა ზღვას სერავენ გემები ჩვენი,

ხარობს თბილისი,
ხარობს მთაწმინდა
და ლექსი გალობს ბულბულის ენით,
ისმის ამ ქვეყნის სადიდებელი
და მთელი ერი
სვებედნიერი
უფრო ნათელი მომავლის რწმენით
მოწოდებას და მადლობას მღერის.

მამული მალღება

შრომა ბატონი სოფლად თუ ქალაქად,
ქვეყანა ცხრა ფერით მოხატა.
სიავის ალაგას
სიკეთე გალალდა,
მიდამო აქცია ნოხადა.

სინდისის, ნამუსის და შრომის თანხლებად
მზიანი დღეები მოჰქრიან,
ძველი ხომ ახლდება,
და ისიც ახდება,
ჯერ კიდევ ოცნება რომ ჰქვია.

შრომა და მშრომელი მწვერვალებს გადიარს,
მამულიც მალღება, დიდდება.
ამ შრომას მადლიანს,
ამ შრომის გვარდიას —
დიდება, ვაშა და დიდება!

ჩვენი ახალგაზრდებია

ნახავ, ისეთ ღიმილს გაშლის —
ქალი იყოს გინდა ვაჟი,
თითქოს დილის მზეა ზვარში
და ნათელი გარიჟრაჟი;

ნახავ — სპორტულ რეკორდებში,
მალაროს და ქარხნის ცვლაში,
მწვანე მინდვრად, ტყიან მთებში,
ვარსკვლავების გვერდით ცაში;

ნახავ — მიწის ბნელ წიაღში,
წერაქვით და წივნით ხელში,
ანდა ბაღში, გზაში, ზღვაში,
სამშენებლო ქვით და სრეშით...

ეს სამშობლოს შნო და თვალი,
მისი გულის ვარდებია,
ჩვენი ცვლა და მომავალი,
ჩვენი ახალგაზრდებია!

ბარათაული

მთვარე ლაჟვარდში ისე გაგორდა,
თითქოს პერანგამ გაჰკრა თავური.
მთებს შეესია ათასი ოდა —
ჩვენი სოფელი ბარათაული.

კლუბში დაიძრა მწყობრი სიმღერა
ხევიდან მთისკენ აიაღმართა,
ქალიშვილების ცქრიალა მზერამ
მთელი მიდამო გადაანათა.

ოი, ამ სოფლის შვებავ და ლხინო,
ყანავ, ბაღო და ჩხავერის ღვინოვ,
მწვანე სერების ფუნჩულა ნისლო,
ღიმილით სავსე დიასახლისო,
კაკლის და ნაძვის ტოტო და ჩრდილო,
ტარიელაძის ცამეტო შვილო,
მთებში მოსულო მზიანო დარო,
გაცოცხლებულო ვაზო და ზვარო,
ქალო და ვაჟო ტბილმოუბარო,
ხალხო სვიჰნო და წელმაგარო,
თოფჩიშვილების კამკამა წყაროვ...
ოი, სოფელი დაუვიწყარო!

ყველა თქვენი ნაღვაწია

საბჭოეთის დიდო ხალხო,
გმირთა გმირო ხალხთა შორის,
დედამიწის საამაყო
შემოქმედო ლალი შრომის.

რაც ბალია და ვაზია,
რაც სახლი და დარბაზია,
რაც კარგი და ლამაზია —
ყველა თქვენი ნაღვაწია.

რაც სხივები შეგვსევია,
რაც კაცური წესებია,
რაც სიკეთის ფესვებია —
თქვენი დანათესებია!

თქვენ ასწავლეთ ბრძოლა ხალხებს,
დაუსახეთ გზა და გეზი
და მსოფლიოს რომ უნათებს,
თქვენი მზება უნათლესი.

ამ პლანეტის თქვენ ხართ ეზი
და ჯავარი მიდამოსი.
თქვენ — დიდება და ეს ლექსი,
გამარჯვების მისალოცი!

პარტიის ნება

მე ვარ ღარიბულ ქოხში გაზრდილი,
დამყვა მართალი კაცის ბუნება —
მწამდა მიწა და დედის მანდილი,
სხვა საფიცარი არ მეგულება.

ყოველთვის მსუყე იყო თუ არა,
მიყვარდა ჩემი ლუკმა ალალი,
პური — გაცრილი, ღვინო — ანკარა,
სუფთა ბეღელი, სუფთა მარანი.

რაც კი მქონია — მოუპარავი,
ჩემი ნაშრომი ოფლით ნაბანი,
სხვის სასლს მერჩია, ჩემი კარავი,
სხვის ატლასს — ჩემი წარმის საბანი...

შენ რა? მისმენ და გულში იცინი?
შენთვის მგლის თავზე სახარებაა.
მხარს აგიბამენ, ალბათ ისინი,
ვისი ოცნებაც ანგარებაა.

ქირჭილებ, როცა ამას გიყვები,
შენი გაქვს გეგმა და ანგარიში.
ფიქრობ: „ბევრია ქვეყნად ბრიყვები,
ილაპარაკეთ, მე ხელს არ გიშლით“.

როგორ არ გვიშლით! თქვენ ხომ არ შრომობთ?
თუმცა გაქვთ შრომის ყველა პირობა?
როგორ დაგიტომო დედა-სამშობლომ
ეს ღალატი და დეზერტირობა!

კაცობას რატომ უნდა არცხვენდეთ
და უქმად იყოს თქვენი მარჯვენი?
როცა ქვეყანას უნდა არჩენდეთ,
თქვენ რატომ გახდით ქვეყნის სარჩენი?

თქვენ გვაიძულებთ თქვენი სიავით,
გვეყავდეს მსაჯული და მოსამართლე,
რომ დავუბრუნოთ ადამიანებს
ის ყოველივე, რასაც თქვენ ართმევთ.

კაცური კაცის გზით მიაბიჯებს
ქვეყნის ერთგული უმრავლესობა,
ვისაც თქვენი ზნე და სიმახინჯე
ბაჯალლო გულში ეკლად ესობა.

და თქვენც ისმინეთ ეს მოწოდება —
შრომა, შრომა და პატიოსნება!
ამას მოითხოვს სამშობლო — დედა,
ამას მოითხოვს პარტიის ნება.

ხელვაჩაური

ჩემს სიხარულს კახაბერიც ინაწილებს,
ფორთოსნებში ჟღურტულებენ ჩიტუნები,
ხეივანი ფოთლის ტაშით მიმაცილებს,
სალამს ამბობს მოღიმარი ჩიქუნეთი.

ვინც კი მხვდება — ჭაბუკივით მოაბიჯებს,
მობუცებსაც ღოყა უგავთ თურაშაულს,
თვალს ვერ მოსწყვეტ მოსრიალე გოგო-ბიჭებს,
ლამაზ მთებს და აყვავებულ ხელვაჩაურს.

დღე რომ თვალსა და ხელს შუა გამიფრინდა,
საგსე მთვარემ მოვერცხლილი ცა მოიხნა.
ნეტავ, სოფლის დატოვება აღარ მინდა,
თუ გზაშარა დავიწროვდა წამოსვლისას?!

მაინც წაგალ, თუმცა ძლიერ მენანება:
როგორ დავთმო ეს გული და ეს სოფელი!
მაპატიონ მაყვალთვალა მანანებმა
ეს ლეწსი და გულჩვილობა ესოდენი!

მშენებელი

ქუჩა ქუფრია,
ხევი გეგონება.
ჩქამიც არ ისმის მდუმარე ღამეში.
ზღვა დამცხრალია,
ქარს არ ემონება.
წევს და იცოხნის — ბებერი კამეჩი.

მწკრივში ჩამდგარან, თითქოს მესერია,
ფოტოთოსლით საფესე მთები და სერები.
გარეუბანში ლაჟვარდს შესევიან
ამწის ხორთუმი და ბულდოზერები.

ეს ვის არ ახსოვს
ბინა-გასათევი
და რას დაეძებს ფერნაკლულ მთვარეში?
ნახა ცემენტი, ხე ტყე, წყალსათევი,
ხელით შეეხო, გულით და ალერსით...

გეგმა დიდია
შრომა ბევრზე ბევრი.
ძილშიც ფიქრები დაუდის ზვირთებად.
დილით — დილამდე დგება მშენებელი...
და ეს ქვეყანა საოცრად ირთვება!

ქედას ვიყავ

ქედას ვიყავ, ცასთან ახლო,
რომ აქ გული დავასახლო
და ყოველდღე, უთენია
ეს სიმღერა შემოვძახო:

რა მზე გიმშერს მოჩანჩახე,
ვენახი და სავენახე,
რა ბაღები, რა ყანები,
რა სახლი და რა სასახლე!

რა მზედიდი ზენდიდია,
რა ცხმორისი, რა მერისი!
რა შრომა და ზემია
ჩვენი დროის საფერისი!

ზვარეს—ზვარი, ორცვას — ცვარი,
ძენწმანს — მწვანე საბაღანო,
ქედა — ჩემი საფიტარი,
ჩემი გულის სამოსახლო!

საკოლმეშრნემო

სარეველა ყანას თუ ჭამს,
ამას რაღა მოვლა ჰქვია!
ხვავს თუ კარგი პირი უჩანს —
კოლექტივის დოვლათია.

თავთავია, ბზე თუ ტარო —
ჩვენი იყოს რაც ჩვენია.
სხვას არავის გაატანო, —
ეს ქვეყანას ურჩვენია.

ტესე, კრიფე, წარბს ნუ შეხრი
გვალვაში თუ ნამიანში.
შენი ეთქმის, როცა შეყრი
ბელელში და ნაღიაში.

უნდა გქონდეს მარჯვე ხელი,
შესამუსრი უნდა მუსრო.
მოსპე ქურდი, ყალბისმქნელი,
მექრთანე და უნამუსო!

დილა აპირიკეში

ფორთოხლებში ღამე დადნა,
მზემ დაკოცნა მთა და ხევი.
კინკიშაზე განთიადმა
სულ დაწყვიტა არტახები.

სკურდამ სიო მოაფხიზლა,
ნისლი დადგა ბულბულებად
და ტოროლას მოძასილზე
სტვენა იწყეს ბულბულებმა.

ჩაის ბუჩქიც აბიბინდა,
ცვარი ბზინავს ანანთები,
გოგონებმა დილა მინდვრად
გაიტანეს კალათებით.

სახლი მღერის,
ეზო მღერის,
მთა ბარით და ბარი მთითა,
და სავსეა ეს სოფელი
სინათლით და ბარაჭითა!

ლაითურში

ხეივანების ლურჯი ჩქერი
თითქოს ზენიტს ჰკვეთებია.
ცა — ფირუზი მტრედისფერი
მტრედის ნაპირკეთებია.

შრომის ბული,
ზღვარს და მიჯნებს
უტევს ქალი, უტევს ვაჟი.
და სუთწოდნი დააბიჯებს
ბინდია თუ გარიჟრაჟი.

გულს ახარებს ჩაის პწკარი
და უნარი ჩვენი მიწის.
შრომის ტემპი დაუმცხრალი
შეეხორცა ღზინს და სიცილს.

ლოყაა თუ ცეცხლის ალი!
გეგონება ვოგო იწვის...
აი, თურმე
ლაითურმა
დიდი შრომა როგორ იცის!

ქართველი მეზღვაურები

შტორმი არის და პირქარი,
თუ მოლივლივე ჩქერია,
შავზღველი მეზღვაურები
შავ ზღვაზე ასე მღერიან:

გული — რკინა, მკლავი — სანდო,
ჩქარი სვლა და სწორი გეზი,
ზღვა — მამაცთა სანავარდო,
ზღვა — საგმირო ასპარეზი!

ღელვაა — შმიდტის ღელვაა
და ნახიმოვის კვალია,
ოქტიაბრსკის თვალთა ელვაა
და მისი ცეცხლის ალია.

და თუ ნისლია ჭადარა —
ეს ზღვის ფიქრი და მშვენება,
შუქურამ იცის ნადარა,
მეგობრობა და შეველება.

გული — რკინა, მკლავი — სანდო,
ჩქარი სვლა და სწორი გეზი,
ზღვა — მამაცთა სანავარდო,
ზღვა საგმირო ასპარეზი!

ღია ბარათები

ბულგარელ სტუმარს

თითქოს საკუთარ ეზოში გველოს
და შენი იყოს ყველა ეს სახლი,
ისე დაივლი მთელ საქართველოს,
მაგრამ სტუმრობით ვერავის დაღლი.
ქართველმა იცის სტუმრობის ყადრი,
არც უმეგობროდ მღერის და იღბენს,
ჩვენში სტუმრის და მეგობრის სათრით
რქას უკოცნიან ზვრებსა და ჯიხვებს.
მე ვიცდი, თქვენი ქვეყანაც ასე
მუდამ კაცობით ყოფილა საესე,
თქვენაც გიღვრიათ ოფლი და სისხლი
საუკუნეთა ეკლიან გზაზე.
ახლა დიდი მზის გვეღირსა მოსვლა
და მეგობრობის მივენდეთ ნამუსს.
ლენინმა ერთი ალამი მოგვცა
რუსთაველის და ბოტევის მამულს.
მაღლა გვეჭიროს ეს დიდი დრომა
კეთილი ძმის თუ ბოროტი მტრის წინ.
ლადი შრომის და ბრძოლების დროსაც
გზას გვინათებდეს სიწმინდე მისი!

უკრაინულ მიგობრებს

აჭარავ, გახსენ წარბი და გული,
გახსენ კარები ოდის,
მოიხსენ, ზღვაო, ნისლი და ბური,
გულო, გაუძელ ლოდინს:
სტუმარი მოდის მონატრებული,
დიდი სტუმარი მოდის!

გუგუნი გვესმის გულგასახარი,
ძმათა სიმღერა გვესმის,
შევჩენგოს ფესვზე ამონაყარი
მოდის ღვართქაფი ლექსის.
იკურთხოს თქვენი ერის ჯავარი,
თქვენი მომავლის ფესვი!

უკრაინიდან საქართველომდე
ვარდით მოვფინეთ გზები,
ნახვის სურვილით სავსე გელოდნენ
ჩვენი მთები და ზვრები,
მოდით,
მობრძანდით!
თავს შემოგველონ
თქვენი ქართველი ძმები!

შინეოუსვლელ კოეტს

(შალვა იოსელიანს).

დგანან მონისლულ დილის ნიავეში
მთები გადაცმულ პარტიზანებად.
ომის ბოხოქარ სიმფონიაში
ლექსებია თუ მათი ზმანება!

მზე ამოიჭრა ოქროს ჩირაღდნად,
ბორცვებიც წითლად იმოსებიან.
ყველა ვარსკვლავი გაუჩინარდა —
გზა მისცეს შალვა იოსელიანს.

— ბიჭო, ლექსი და ვაჟა გიყვარდა,
ვაჟა მსოფლიოს მოასპარეზე.
როგორ მოგხიბლა ლექსის გიგანტიკა,
რომ ახლაც თითქოს მთებში დაეძებ!

„ჭიუხებში და მთა-ველად
გათენდა, ირიჟრაჟაო.
სადა ხარ, ვაჟა-ფშაველავ,
სადა ხარ, ჩვენო ვაჟაო?“.

შენი ლექსი

(ი. გრიშაშვილის გახსენება).

შენი ლექსი ცეკვავს, მღერის,
იაიას კოკორს უშლის.
შენი ლექსი მერცხლის ენით
ცვარს აწვეთებს ნაკადულში.

შენი ლექსი ყველა ფერის
ვარდს და ყვავილს უზის გულში,
შენი ლექსის შესაფერი
ფერებია გაზაფხულში.

ქალი მგოსნები

ანა კალანდაძეს და ნანა გვარიშვილს

თქვენ და იამ ერთად გაიღიმეთ
და გაზაფხულს შეუმატეთ ეშხი,
როცა ამხდარ ნატვრასა და იმედს
მზე შეუძღვა გაღვიძებულ მთებში.

ანას ლექსებს ნანას ლექსი ერთვის —
ერთი ხმა აქვთ გუბაზოულს, ჭიროხს.
უწოვიათ ძუძუ ერთი დედის,
ღმერთმა ნუ ქნას და ნუ დააშოროს!

ქალი ვართ და ლექსი გვაქვსო ეთქმით,
იამაცოს პოეზიის მოდგმამ!
რა ხანია სათქმელი მაქვს ერთი,
ახლა ვამბობ და არც ვცდები ოდნავ.

გრიშაშვილი ხომ ლექსებში დადნა,
და არ მჯერა რომ არ დაიჯეროს:
ქალი თვითონ ლექსთა ლექსია და
იგი მხოლოდ ქალმა უნდა წეროს!

კაცური კაცი

(მემედ აბაშიძეს).

შენ ახლა ასი წლის იქნებოდი
და რამდენ რამეს შესძენდი მამულს
ჭკუით, რჩევით და შემოქმედებით,
საშვილიშვილოს, სამარადჟამოს !
სადაც იარე თუ იბინადრე —
ქართლში, ციხეში, უცხო მდელოში,
ყველგან აჭარის მთები ინატრე —
მთები მთლიანი საქართველოსი...
დღეს აჭარაში სულ სხვა მადლია,
მზეში ცურავენ აჭარის მთები,
არც შვილს, არც დედას არ უნატრია
ამაზე უფრო ნათელი ბედი.

დატკბა ის სული, შენ რომ აფსიზლე,
და ცხადი გახდა ნაყოფი შრომის,
ქართველი ხალხის ნადზე, ნადიმზე
აჭარელია პირველთა შორის...

შენ კი აღარ ხარ!

გამიშრა სიტყვა.

მაგრამ გიკოცნით ჩრდილსა და აჩრდილს!

შენ ხომ აჭარის ილია იყავ,

მოკვდი და მაინც უკვდავი ღარჩი!

ძველი მეგობრები

(დიმიტრი გულიას).

აფხაზეთს უნდა წავიდე,
იქ მეგულება გულია.
წავალ, ამ ლექსსაც წავიღებ,
შიგ ჩემი წრფელი გულია.

ჩვენ ძველი მეგობრები ვართ
ძველი ძმადშენაფიცები,
ჩვენ ძველი მეომრები ვართ —
დაგვიტავს ჩვენი მიწები.

ერთი გვექონია მთა-ბარი,
ცხუმში და დიოსკურია.
გვყავდა შოთა და თამარი,
ძმობდნენ გალი და გურია.

მაგრამ რა იყო ის დილა
და ეს სინათლე ამდენი!
თითქოს შენ და მზე იმ დილას
ტყუპებად დაიბადენით.

მთებში რაც დარდი ეყარა,
წარდად აფრქვიე ქაღალდზე,
ერთ დროს უწიგნო ქვეყანა
წიგნის სამჭედლო გახადე.

მერე ჭადარამ დაცისკრა
შენი წვერი და უღვაში,
და შენ ერს დარჩი საძირკვლად,
ცხოვრების ყველა უბანში.

გმადლობ და შუბლზე გემთხვევი,
შუბლზე, სიბრძნე რომ გიმოსავს.
ძმები ვართ, ძმურად გეხვევი
და საუკუნეს გილოცავ!

ქუდბედიანი

სერგო კლდიაშვილს.

თოვლი მოსულა მთებში,
თოვას აპირებს ბარში.
მოდის ათასი თქემი —
წვიმის დოლი და მარში.

გადაფრენების დროა
და ვერ წაუხვალ ზამთარს...
მართლაც, რომ საწუთროა
და სიავეა ჟამთა.

მაგრამ საზომი სხვაა —
ჰკითხავს სინდისს და ნამუსს:
— ირგვლივ რომ საქმის ზღვაა,
გადაჰყევ ცრუ ჟრიამულს,
თუ არგე ხალხს და მამულს?

აქ კი ბატონო სერგო,
ნამდვილ ქუდბედი გერგო,
ქვეყნის ერთგული შვილი
მარად ცოცხალი ივლი.
ვინ თქვა დავითის ჯიში
და თან სიკვდილის შიში?!

ხარიტონ ასვლემდიანს

ყველა ერს ჰქონდა,
მაგრამ ქრებოდა
ბევრი ხიხანი, ბანა და ტბეთი.
ქართლსაც დღემუდამ ემუქრებოდა
პატარა ერის ეს უღვთო ბედი.
მაგრამ ბუნება ერებსაც არჩევს —
რომელი მოკვდეს, რომელი დარჩეს...
და ქართლსაც კვალი აღარ წაშლია,
ამ კვალს გაუჩნდა ბევრი მოსარჩლე
ჯავახიშვილი და ჯანაშია!
შენც იმათ შორის და მათგანი ხარ,
იმათი გზებით მარჯვედ მავალი.
და გზას, რომლითაც მამულს არგიხარ,
კვლავაც გაჰყვება კაცი მრავალი.
მოვლენ ახალი კაცურკაცები,
შენს კაცურ სახელს შემოერტყმიან
ხელში და გულში ავიტაცებენ,
ტკბილ სამადლობო სიტყვას გეტყვიან,
შენ, რადგან ასე ეტრფი და უფლი,
არ დაგივიწყებს შენი მამული!

კოლმეურნის იუბილე

(ვერა ბერეჟიანს).

ამ სტრიქონებს გზაში ვწერდი
მატარებლის ჯაჯგურში
და მივუსწარ ბოლო წერტილს
აქ, ლანჩხუთის სადგურში.

ეს რა ხალხი შეკრებილა --
ნათვლათ თუ ქორწილი?
არა, არა! ასე ტკბილად
ვერ მოილხენს მოცლილი.

ამ ღვინშიაც შრომა ისმის
და ნადურის გუგუნია.
შრომას ითხოვს მარღვში სისხლი,
ხვნას და თესვას — გუგული.

ჩემო ვერა, შენ როგორ ხარ,
ხომ მზადა გაქვს კალათი?
ხომ გგონია, კვლავ გოგო ხარ,
გშენენის ჭრელი ხალათი?

გავლილ ჭირს და ყოფილ დარდებს
დღეის ლხინს რომ ადარებ,
ამ ჭაღარის ყვავილ-ვარდებს
ხომ ამაყად ატარებ?

ჩემო ვერა! ვერ დაგღალოს
ვერც შრომამ და ვერც წლებმა.
მწვანე ოქროს ვრცელ მაღაროს
მიეც ღონე — შეძლება.

როცა შრომის მაღლი გმოსავს,
ისე ნელა ხუცდები,
გაბრიელის შენთან მოსვლას
იცე უნდა ხუთწლედი!

კვლავ დაივლი ქედს და ღელეს
დილის ცინცხალ ნიაგში
და შენს მკერდზე გაიელვებს
პრიზი ყუფუნიასი!

წითელწყაროში

(თამარ ზედელაშვილს).

გომბორს ღეგა ნისლი სწყდება.
და მზე მერცხლებს წამოშლის.
შვილზე ზრუნვით დაიწყება
დილა წითელწყაროშიც:
დედა-ცხვარი ბატკანს ლოკავს,
ფური — ძუძუს აწოვებს,
აბა, კრუსი, სულ რომ მოკლა,
კვერცხებს წუთით არ ტოვებს.
დედა-ჩიტი ბუდეს აგებს —
აწყობს თიხის აგურებს,
ოთხზე ნაკლებ კვერცხსაც არ დებს,
ზოგიც სუთ შვილს აბურებს...
შენ რას შვრები, თამარ-ქალო?
მიხარია, რომ ფართქალობ
კოხტად, სადად, შილიფად,
მამულს რა სჭირს სამოწყალო,
მაგრამ იგი თუ გიყვარს,
რატომ უფრო არა სწყალობ,
რატომ არა ქართველქალობ —
მარტო სამი შვილი გყავს?!

ოდიზი

არ ილევა გზა და შარა
ალვის ხეთა შრიალში,
„დიო ჭიჭე ვორექ, მარა...“
ასმათ ხაზალიასი.

არ ილევა მოგონება —
ყმაწვილობის მოტივი,
ორსანტიის გოგონები
ბროწეულის შოღტივით.

მაგრამ ახლა სად მცალია —
წარსულს მივცე გონება!
გარეთ შრომის ხანძარია
და დოვლათი გორებად!

კლდეებს კაცი შესევია
და ჩეგვალას ირემი,
ძველს — აღიოს ლექსები და
კონსტანტინეს გმირები.

ახლაც არის ჩელა, კუსკა,
და ვერ ეტყვიით მარჩენალს,

აპეური ენგურს უსკვნა
ჩვენი ხალხის მარჯვენამ.

დღეს ბედნიერ დღის დასტურად
სულს გვიტკბობენ კორდები,
ოდოია, სისა ტურა
და ოდიშის ოდეები.

ყველა ვწერო — არ მაქვს ფერი,
არც კალამი სამწვერი.
ალბათ, მოვა შესაფერი
მესიტყვე და დამწერი!

როსტომ აბაშიძეს

პირისპირ დგახართ ბიჭები —
ორივე რკინისმკვნეტელი,
კლდე არის შენი ბეჭები,
და მკერდი — ტინის კედელი.

მეტოქეც არის ძლიერი,
განა სუსტი და უღირსი!
და შენ აძალებ იერიშს
ქართული სისხლის დუდილში.

მერე დასტაცე მარჯვენა,
მხარით შეაგდე ჰაერში,
ცალ ფეხს დააწექ საბჯენად,
მეორის მუსხლზე დაეშვი.

ხვნეშამ დუმილი გახლიჩა
ათასი თვალის დავაში
და ის მეტოქე ხალიჩას
გაეკრა, როგორც ლავაში!

უნებლიე ღიმილი

ბიჭო, გონება გამეხშიანა
და უნებლიე ღიმი მომფინა,
ცხოვრება მარტო ღზინი კი არა,
ფიქრიც არის და დარდიც ყოფილა.

მე მინდა თვალებს შეუშრობელი
ცრემლის დუღილი ჩამოვაცილო,
და ვამაყობდე შენი მშობელი,
შინმოუსვლელი ვაჟკაცო შეილო!

აკი არსებობს კიდეც სიკვდილი,
რომელსაც უნდა ეცეს თაყვანი:
მამულისათვის დიდი სიკვდილი,
გზა უკვდავების გზაზე გამყვანი!

სწორედ მომკლავდა ნაღველი მაშინ
და მომიკლავდა სულს სამერმისო,
იმ კაცთაკვლაში,
იმ სისხლის ზღვაში
ჩვენი სიცოცხლეს რომ არ ერიოს!

მამულს თუ ეწირები

ბიჭო, ერთი ხმა გამე,
მაცოცხლე და მამე,
ველარც გიცნობ მგონია,
თუ ბუსუსა მოლია,
თუ ზედ ცვარის ბროლია, —
შენი სახე მგონია.
თუ სად მწვანე ბორცვია,
ყვავილს ფერი მოსვლია, —
შენ იცინი მგონია.
ელვის თუა ბრიალი,
ცის და მიწის გრიალი,
ეს შენ იბრძვი მგონია.
ასე ქუხდეს შენი ხმა,
შვილი ხარ და ჩვენი ხარ...
რა ვაუკაცი მყოლია!
რომელ მიწას ვეწვიო,
რომელ მიწას ვემთხვიო,
რომელ წყალში გეძიო —
ნევაა თუ დონია?
უკრაინის ველზე ხარ,
სტალინგრადის გზებზე ხარ,
დაეცი თუ ზეზე ხარ, —

რა იღბალი გქონია!
გმირმა მეტი რა შესძლოს!
შენ იცავდი ჩვენს ეზოს,
სამშობლოს და მშვიდობას.
და შორს რომ ვიცქირები:
მამულს თუ ეწირები,
ეს უკვდავი სიცოცხლე,
უმაღლესი ჯილდოა!

სარძლო

და კარს მოადგა ერთი გოგონა,
თვალი—მაყვალის, ყელი — ყარყარა.
გაიცინა და ასე მეგონა,
ცისკრის ვარდები შემომაყარა.

შევცხები

და მკერდში გახურდა თონე.

შვილი?

უმისოდ რა გულმა გაძლოს!

ვაჟი აღარ მყავს...

აღარ მყავს თორემ

სად ვიშოვიდი უკეთეს სარძლოს.

გზა და კვალი

ამ მიწას ვფიცავდი,
ამ მიწას ვიტყვი,
ამ მიწის სიცოცხლე მწაფდა.
ნუ გამიჯავრდები,
რას გარგებს დარდები
ან ცრემლი ვინა თქვა წამლად!

უგზოდ და უკვალოდ?!
შენს ძუძუს ვუგალობ,
სულიც შენს ნატვრაში მხდება,
მაგრამ შენ მისვდები,
მეც გამოგიტყდები —
შინ ველარ მოგივალ, დედა!

ხოლო თუ თბილისზე
იფრქვევა დილის მზე
და მამულს უღიმის კრემლი,
ყველა ამ აისში,
ყველა ცხრა მაისში
გზაა და კვალია ჩემი.

სიამაყე

ცამდე აწვდილ მთას მიჰკვრია
გაზაფხულის ლეგა ნისლი...
ეს ნისლია თუ ფიქრია?
ეს მთაა თუ დედა მისი?
და მესაზღვრე შეიშმუშნა.
გულში თითქოს ხანძარია.
— მომენატრა... არა უშავს...
მაგრამ გუშავს, სად მცალია!
ირგვლივ დგანან მწვანე მთები
და უმზერენ ზღვის ნაპირებს,
ჩვენ კი ღამით აქ ვსაფრდებით,
როგორც მგლებზე მონადირე.
ვერა, მტერი ვერ გადმოვა —
ვერც აშკარად,
ვერც ფარულად.
ეს ხომ ჩვენი მიდამოა,
ყვავილივით რომ დაფარულა!
იამაყე, ჩემო დედი,
რომ ეს ჩვენი მთა-ბარია,
რომ საზღვრის და ქვეყნის ბედი
ახლა შენს შვილს აბარია!

თბილისის უნივერსიტეტს

შორს ანათებენ თეთრი კედლები
და ბევრი ნატრობს მიღწევას ბჭემდე.
აქ ჩვენი ერის ოქრომჭედლები
ქვეყნის ბედნიერ მომავალს ჭედევენ.

აქ ჩემი გულის დიდი ნაწილი
ფეთქავდა სხვათა გულებთან ერთად,
მერე გაფრინდა იგი არწივი
ბრძოლად მამულზე მოსეულ მტერთან.

წავიდა,
და არ დაბრუნებულა.
ყუმბარა შერჩა მოქნეულ ხელში...
დღეს სხვა მართვენი დაბუდებულან
ამ კედლებში და ვარაზის ხევში.

ის კი პოსტზეა ქვეყნის საწინდრად,
არ მოუხდია ვალი და ჯერი:
მწვანე და წმინდა იყოს მთაწმინდა,
თბილისს შვენოდეს ვარაზი ჩვენი,
ნათელი გვქონდეს ეზო და ჭერი!

ნათელი მომავალი

ჩრდილოეთის ქარი ქროდა იმ დილით,
იყო ბრძოლა: სიცოცხლე ან სიკვდილი!
იყოს ისევ წელწყვეტა და წყვდიადი
თუ ნათელი მზის ზეიმი ზვიადი?

იყო ბრძოლა: ძველს ახალი შეება.
თებერვალმა დროშა წითლად შეღება
და ნანგრევზე,
განანლებულ მიწაზე
დაიბადა სიცოცხლე და შენება,
საბჭოები — ეს პლანეტის მშვენება!

ზამთარს გაჰყვა სუსხიანი სიბნელე.
ნათელ დღეთა სადღეგრძელო ვიმღერეთ,
და ჩიტებმა გაზაფხული ისე თქვეს,
რომ მამულში ყვავილებმა იფეთქეს.

დღეს რომ გვათბობს და გვაღაღებს — ეს მზეა.
მას ვერ მოკლავს ბოროტი და მავანი.
ჩვენ ავანთეთ...

ახლა ჯერი თქვენზეა.
წინ შრომაა და სიამე მრავალი.
კომუნიზმი — ნათელი მომავალი!

ნუთუ არ კმარა

I

ნელი ზღვაური აშრიალებს
ზღვისპირა ბულვარს,
შენ ტკბები ამ მზის,
მიწისა და ცის სილამაზით.
აზალიები
ალისფრად ჩამწკრივებულან
და მაგნოლიებს ღიმილი აზით.
შენ გულს გიხარებს სამხრეთული,
ღია ცის კალთა
და ზღვის ხავერდი მოლივლივე,
გაშლილი ლურჯად,
ემზის მომგვრელი კულულები
შავგრემან ქალთა,
და ისარივით გატყორცნილი
კრიალა ქუჩა.
შენ ძლიერ გხიბლავს
მარადმწვანე მიდამო ჩვენი
და ზღვის ნაპირთან
მიჯარული ზღვისფერი მთები.
შენს ქერა სახეს

მოწონების ღიმილი შვენის,
როცა ქალს თუ ვაჟს
მოფუსფუსე ქუჩებში სვდები.
მაგრამ მე შეგხვდი...
წამსვე შეკრთი,
წარბი შეკარ...
ხომ არ გენიშნა
ჩემ სახეზე ძველი იარა,
ხომ არ გაცოცხლდა
ბრძოლის ველი,
ბზურა და სოპკა,
და მოგონებამ
შეგაშფოთა, შეგაზრიალა?
იქნებ ერთმანეთს
ომში შევხვდით ორი ყმაწვილი,
როცა სამი თვის ბალდი იყო
ცხრაას თხუთმეტი:
მე გაოგნებით
მოვდიოდი ხმალამოწვდილი,
შენ სანგრებიდან
ნალმს და ღუმდუმს ათუხთუხებდი.
იქნებ ყურს ქვემოთ
შენ გამავლე მოლურჯო საზი
და ხიშტი მკერდში
მე გატაკე
როგორც შურდული!
— ეჰ, რატომ? რისთვის?
სულს მიხუთავს ბოდმა და ბრაზი.

როცა, მგონია, ყურთან წივის
შენი დუმდუმი.
ბევრი სიცოცხლე
ჩაიფერფლა და ჩაინისლა,
რამდენს წილად ხვდა
პროთეზები და ყავარჯენი!
რამდენს ხსოვნაში
ისე დარჩა ბზურა და ვისლა,
როგორც ჩვენ დაგვრჩა
ჭრილობები — შენი და ჩემი!
ქვეყანა მორჩა
ნაბრძოლი და გაუტეხელი,
ჩვენაც მოგვირჩა
ის ნახმლევი და ნატყვიარი.
მაგრამ როდესაც
ნაიარევს მოსინჯავს ხელი,
გულში ტკივილი
შემომიტივეს ოხერ-ტიალი.
ჩვენ, სალდათებმა,
რა ვიცოდით — ვისთან და ვისკენ!
ახლა სხვა დროა.
უტყუარად ქვეყანამ იცის,
თუ რად „უყვარდათ“
ხელმწიფეს და კაიზერს ქრისტე,
გულს როგორ „სწვავდათ“
სარაევოს მოკლული პრინცი!
და ისიც ვიცით,
თავს ჯალათი რად დაგვყიოდა:

— დაჰკათ! მოჰკალით!
ვინანებდით მართლაც ბოლომდი,
რომ ხალხს ლენინი
და პარტია არა ჰყოლოდა,
რომ ლენინის გზას —
სიმართლის გზას არ გავყოლოდით!

II

ომიდან მოველ.
ჩემმა გოგომ არ დამივიწყა,
ალერსით მითხრა
განაწამებს და გადარჩენილს:
— ეს რა დაღია,
როცა გლოცავს მშობელი მიწა!
ქალს ხალი შვენის,
მეომარს კი ნახმლევი შვენის!
(ასე კარგი და კეთილია მეუღლე ჩემი).
ნატვრა აგვიხდა:
ჩვენს სახელზე ფიცრული ჩანდა.
მიწით და შრომით
გლებკაცურად ვიჯერეთ გული.
თანაც მზად გვექონდა
შაშხანა და საველე ჩანთა —
საბჭოს ვიცავდით
საბჭოებზე შეყვარებულნი.
მალე ოჯახი

კიდევ უფრო აივსო შვეებით...
(ვაიმე, შვილო,
შენზე სიტყვა მტანჯავს და მიჭირს!)
თუ გულს აჭამდე მიხარებდნენ
სხვისი ბავშვები,
ახლა მეც მყავდა
თაგეორორა პატარა ბიჭი!
შვილი — მემკვიდრე,
მამის გზის და კვალის განმგრძობი...
ვის არ ახარებს,
სიამაყით ვის გულს არ ავსებს!
და ჩვენც ვიხარეთ
უსასრულო,
მშობლური გრძნობით,
ჩვენ ფრთაშესხმული
დაფრინავდით ოცნების ცაზე.
დღეებს ვითვლიდით.
ო, პირველი ფორთხვა და გავლა!
მზეს ვადარებდით გაღიმებას,
თვალებს — ვარსკვლავებს.
ლამის გავგიჟდით,
ორი სიტყვა როცა ისწავლა,
უკვე აკვანში ვუზომავდით
ბეჭებს და მკლავებს.
მერე სკოლა და სიჭაბუკე --
ვარდობის წლები,
გულში რომ ჩიტი დაიბუდებს,
ვარდი და ია,

როცა ოცნების
რაშს მიაფრენ თავდავიწყებით,
ცა ქუდია და
დედამიწა ქალამანია.
მაგრამ იჭექა.
მიწა შეძრა ავმა გრიალმა
და მოიკუპრა სხივნათელი,
მზიანი დილა.
სისხლისღვრა იყო,
ჩვენ რომ ვნახეთ ისე კი არა,
მტერი აროდეს
ჩვენს შემუსვრას ასე არ ცდილა.
ჩემ შვილს ეძინა,
როცა ომის ხმები გაისმა.
ცერ-ცერად მიველ,
დავიხარე
უბადლო განძთან.
ყველა მშობელი
მშობელია პირველ ყოვლისა
და, რა თქმა უნდა,
არ იძრახვის მშობლური განცდა.
დედის თვალეზზე
მწუხარების ცრემლი არ შრება,
და ვერც მის სიტყვებს
უსაფუძვლოდ ვერავინ ჩათვლის:
— მე შვილისათვის მიყვარს სამშობლო,
მე შვილი მიყვარს სამშობლოსათვის!
ძლივს ეს უთხრა და...

ჩვენი ვაჟი წავიდა ომში.
ის იქ იბრძოდა,
ჩვენ ზურგიდან შრომით ვშველოდით.
დავიღუპოდით —
არ გვებრძოლა ლენინის დროშით,
პარტიის დროშას;
წითელ დროშას არ გავეყოლოდით!
ლენინის სიბრძნე
გვინათებდა სისხლიან სავალს,
ხალხი ლომს გავდა,
როცა ბორგავს ფაფარაყრილი.
ჩვენი სამშობლოს
სადიდებლად და დასაცავად
იყო ვაჟკაცთა
რკინება და გადაძახილი.
მამულთან ერთად
ღამეს ტეხდა კრემლში სტალინი,
სალუტებს წერდნენ
ფიქრით მოსილ მოსკოვის ცაზე,
შორს გამარჯვება
ციმციმებდა წაპერწკალივით,
მტკიცედ რომ ვჭედდით
რწმენითა და იმედით სავსე.
და გამოვჭედეთ...
ბვირი დაჯდა ეს გამარჯვება.
ამ წმინდა ომში
დაიღუპა მებრძოლი ბევრი.
მსხვერპლი გაიღეს მოხუცებმაც,

თოთო ბავშვებმაც...
ნახე ციფრები ყველა მთქმელზე
უხმო და მჭევრი.

შენ არ იცოდი —
რას გვიქადა იმ წლის ივნისი,
ვერმასტის მარში —
თამამი და თითქოს უღლედი.
შენ არ იცოდი —
ბედნიერი ჩემი შვილისთვის
შენ შვილს მოჰქონდა
სამარცხვინო მონის უღელი!..
შვილი დაგვარგე.
დაკარგულად მაინც არ ითქმის.
შენც დაკარგე და
ამას სწორედ დაკარგვა ჰქვია:
ჩემ შვილს
ქვეყანა კომუნიზმის მშენებლად ითვლის,
შენ კი მოტყუვდი...
და ამასაც ტყობილობ გვიან!
ახლა რას ფიქრობ?
გულდიად ვთქვათ,
ნუთუ არ კმარა,
ხალხი რომ გაწყდა,
ყანები და ბალები მოხმა!
ზღვებს შეადგენდა
რაც ქვეყანამ სისხლი დაღვარა,
მიწას გახეთქდა
შვილმოკლულთა ცრემლი და ოხვრა!

და თუ ვერ დავძლევთ
დამპყრობელთა ველურ ადათებს,
თუ ყველა ხალხი
ომს არ დაგმობს მის სამშობლოში,
თუ მშვიდობის და ძმობის დროსა
ველარ ავმართეთ, —
კაცობრიობა
მუდამ ივლის ომიდან ომში.
ისევ და ისევ გაჩაღდება
ომის ხანძარი,
დაღუპულ შვილებს
დაიდარდებს საბრალო დედა,
ომს კვლავ მოჰყვება
სისხლის ტბორი და ნიაღვარი,
თუმცა ზავი და
ნიურნბერგიც განმეორდება,
ჰოდა, ერთმანეთს
სამეგობროდ ჩავჭიდოთ ხელი,
ყური დაუგდე —
ცრემლიანი ლალადი ისმის:
— დაე, დასრულდეს!
დაე, იყოს უკანასკნელი
ჩვენი შვილების
ნათელი და უმანკო სისხლი!

მეხუთე სიჭაბუკე	3
მძიმე ხვედრი	5
ორი დედა	6
ხვალის იმედი	7
მ დ ი ნ ა რ ე ს თ ა ნ	8
გვიანი შემოდგომა	9
ი მ ე დ ი	10
გ ა ს ა მ ხ ე ლ ი	11
დილა მთაში	12
ს ი ზ მ ა რ ი	13
მ ს ჯ ა ვ რ ი	14
ნ ა ც ი ხ ა რ თ ა ნ	15
დედის ხმა	16
კეთილი გულის სიმღერა	17
ჩემი ყვავილნარი	18
არ დაივიწყოთ!	19
უ ჩ ი ნ ო ნ ი	20
სად გოგმანობ?	21
სიყვარულის რამაშა	23
მეხუთე სიჭაბუკე	25
მზე ხარ, ლენინ!	26
მ ე ე ზ ო ვ ე	27
თ ბ ი ლ ი ს ს	28
მამულის ყრიაშული	29
მთაში თქმული სადილაო	31
მშობელო დედავ!	32
სუფსას აჰყევ	33
შავი ზღვა	35
განთიადი ზღვაზე	36
ზ ღ ვ ი ს პ ი რ ე თ ი	37
ტ ა ნ კ ე რ ზ ე	38
ზღვისპირას	39
ქარიშხლის შემდეგ	40
პოეტი და მოქალაქე	41
ნუ დამძრახავთ	42
ლ ა გ ა მ ი	43
გამოსათხოვარი	44
კაცური სიციოცხლე	45
ჩემი გზაწერილი	

მიწის სიახლოვე	
დ რ ო	
შრომის სადიდებელი	
სამშობლოს — შრომა და დიდება	48
ს ო ფ ე ლ ი	51
სიმღერად იქცა	52
სანამ წინაა ხუთწლელი	53
წამი, წუთი, საათი	54
მ ა ხ უ ნ ც ე თ შ ი	55
გაზაფხულის სურნელი	56
თესლი ხნულში	58
მოსავლის ზეიმი	59
შრომის დიდება	60
მოვა სილამაზე	61
ს ა დ ი დ ე ბ ე ლ ი	62
მამული მალღდება	64
ჩვენი ახალგაზრდებია	65
ბ ა რ ა თ ა უ ლ ი	66
ყველა თქვენი ნაღვაწია	67
პარტიის ნება	68
ხ ე ლ ვ ა ჩ ა უ რ ი	70
მ შ ე ნ ე ბ ე ლ ი	71
ქედას ვიყავ	72
ს ა კ ო ლ მ ე უ რ ნ ე ო	73
დილა კვირიკეში	74
ლ ა ი თ უ რ შ ი	75
ქართველი მეზღვაურები	76
ღია ბარათები	
ბულგარელ სტუმარს	77
უკრაინელ მეგობრებს	78
შინმოუსვლელ პოეტს	79
შენი ლექსი	80
ქალი მგოსნები	81
კაცური კაცი	82
ძველი მეგობრები	83
ქ უ დ ბ ე დ ი ა ნ ი	85
ხარიტოს ახელედთანს	86
კოლმეურნის იუბილე	87
წითელწყაროში	89
ო დ ი შ ი	90
როსტომ აბაშიძეს	92

გ ა მ ო ძ ა ხ ი ლ ი
 უნებლიე დიმილი
 მამულს თუ ეწირები
 ს ა რ ძ ლ ო
 გზა და კვალი
 ს ი ა მ ა ყ ე
 თბილისის უნივერსიტეტს
 ნათელი მომავალი
 ნუთუ არ კმარა

93
 6
 97
 98
 99
 100
 101

Малазония Нестер Глахунович
 ПЯТАЯ ЮНОСТЬ
 Стіхи
 (На грузинском языке)
 издательство «Сабчота Аджара»
 Ватуми, Гогобашвили, 24
 1976

რედაქტორი ე. დავითაძე
 მხატვარი თ. დიასამიძე
 მხატვ. რედაქტორი ჯ. მიქელაძე
 ტექრედაქტორი ნ. ჭყონია
 კორექტორი ე. ემირიძე
 გამომშვები ჯ. ხოფერია

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 10.3.76, ქალაქის ზომა 70×108¹/₃₂, პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 4,9, სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 3,03, შეკვ. № 870, ემ 01354, ტირაჟი 1.000.

ფასი 41 კპ.

გამომცემლობა „საბჭოთა აჭარა“, ბათუმი, გოგებაშვილის, 24.

საქ. სსრ მინისტრთა საბჭოს გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნის ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ბათუმის სტამბა, ლუქსემბურგის, 20.

Ватумская типография Госкомитета СМ Грузинской ССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, ул. Р. Люксембург, 20

